

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Kielcach

LKI – 4101-016-02/2014
P/14/044

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/14/044 – Readaptacja społeczna skazanych na wieloletnie kary pozbawienia wolności.
<i>Okres objęty kontrolą</i>	Lata 2012-2014 (do dnia zakończenia kontroli w jednostce), a także lata wcześniejsze w zakresie niezbędnym dla realizacji celów kontroli.
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
<i>Kontrolerzy</i>	1. Zbigniew Biegaj, główny specjalista kp., upoważnienie do kontroli nr 90240 z dnia 1 października 2014 r. [dowód: akta kontroli str. 1-2] 2. Zbigniew Jurkowski, specjalista kp., upoważnienie do kontroli nr 90244 z dnia 8 października 2014 r. [dowód: akta kontroli str. 3-4]
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Zakład Karny w Pińczowie, ul. 3 Maja 34, 28-400 Pińczów (dalej: ZK w Pińczowie lub ZK).
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Bogusław Grabarz, Dyrektor ZK w Pińczowie. [dowód: akta kontroli str. 5]

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

Funkcjonariusze ZK w Pińczowie podejmowali działania zmierzające do skutecznej readaptacji społecznej skazanych na wieloletnie kary pozbawienia wolności. W tym celu motywowali, wdrażali skazanych do nauki, pracy, kształtowali właściwe postawy oraz wyposażali w umiejętności niezbędne do powrotu na rynek pracy i do życia w społeczeństwie. Realizacji tych działań służyła odpowiednia infrastruktura wspierająca utrzymanie więzi rodzinnych, kultywowanie praktyk religijnych, zagospodarowanie czasu wolnego oraz ułatwiająca realizację zajęć sportowych i kulturalno-oświatowych. Tym niemniej stwierdzono nieprawidłowe działania i uchybienia w prowadzonej pracy w zakresie rzetelności i organizacji pracy z osadzonymi oraz niekorzystanie z fakultatywnych uprawnień mogących podnieść skuteczność tej readaptacji.

Skuteczną pracę z osadzonymi utrudniała duża liczba osadzonych przypadająca na jednego wychowawcę lub psychologa. Niekorzystny wpływ na prowadzenie programów readaptacyjnych opartych na szerokich podstawach teoretycznych i udokumentowanej skuteczności, miała niewystarczająca liczba wychowawców i psychologów posiadających specjalistyczne szkolenie w zakresie.

Nierzetelne opracowanie dwóch programów readaptacyjnych dla osadzonych spowodowało, że nie sprzyjały one przygotowaniu do readaptacji społecznej skazanych.

Ustalono, że ZK nie wykorzystywał wszystkich możliwości, określonych w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy² (dalej kkw), np. wynikających z art. 77 kkw możliwości powoływania organów kolegialnych przy udziale osób spoza jednostki penitencjarnej mogących podejmować zadania m.in. związane z oddziaływaniem na skazanych, a zwłaszcza z organizacją ich zatrudnienia i przygotowania do zwolnienia.

Generalnie prowadzono współpracę z różnymi instytucjami i urzędami.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według 3-stopniowej skali ocen jest nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie daje prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, Najwyższa Izba Kontroli stosuje ocenę opisową.

² Dz. U. Nr 90, poz. 557 ze zm.

ZK prawidłowo wykorzystywał środki Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Ustalenia wstępne

Opis stanu faktycznego

ZK w Pińczowie jest zakładem karnym dla mężczyzn typu zamkniętego i półotwartego dla młodocianych i odbywających karę po raz pierwszy, typu półotwartego dla recydywistów penitencjarnych, a także aresztem śledczym. Nie posiada oddziału zamkniętego.

[dowód: akta kontroli str. 6-7]

W skład struktury organizacyjnej ZK wchodzi dwa oddziały penitencjarne – nr I dla 395 osadzonych i nr II dla 366 osadzonych³.

[dowód: akta kontroli str. 8-79, 274]

W ZK były wyodrębnione trzy cele jednoosobowe w pawilonie A przeznaczone dla osób wymagających osadzenia w warunkach zapewniających wzmożoną ochronę społeczeństwa i bezpieczeństwo ZK. Dyrektor Generalny Służby Więziennej (dalej: Dyrektor Generalny SW), na wniosek Dyrektora ZK, z dniem 17 grudnia 2013 r. wyraził zgodę na przekształcenie ww. cel w jednoosobowe cele „mieszkalne-ogólne”.

[dowód: akta kontroli str. 228-229]

W ZK nie utworzono oddziału terapeutycznego. W sytuacji braku możliwości przyjęcia do oddziału terapeutycznego w innej jednostce penitencjarnej w okresie odbywania kary, osadzonych obejmuje się tzw. „krótką interwencją”. Dotyczyło to osób nadużywających alkoholu albo przyjmujących środki odurzające lub psychotropowe. W ZK w Pińczowie w 2013 r. zostały zrealizowane 72 „krótkie interwencje” w związku z uzależnieniem od alkoholu, a w 2014 r. zrealizowano takich interwencji 84.

[dowód: akta kontroli str. 6-7, 302]

Zaludnienie w ZK w dniu 31 grudnia 2012 r. wynosiło 733 osadzonych, w dniu 31 grudnia 2013 r. – 722, w dniu 30 czerwca 2014 r. – 704 osadzonych, a w dniu 30 września 2014 r. – 681. W dniu 30 września 2014 r. spośród 681 osadzonych, którzy odbywali w ZK karę pozbawienia wolności, 89 posiadało wyroki wieloletnich kar pozbawienia wolności (13% osadzonych), z tego: 62 osadzonych odbywało karę w systemie programowanego oddziaływania⁴, pozostałych 27 osadzonych odbywało karę w systemie zwykłym. W zakładzie typu zamkniętego odbywało karę 70 osadzonych, natomiast 19 w zakładzie typu półotwartego⁵.

[dowód: akta kontroli str. 645]

W ZK w Pińczowie nie przebywali skazani na wieloletnie kary pozbawienia wolności za przestępstwa określone w art. 197 – 203 kk, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych.

W badanym okresie, jednego skazanego objęto przygotowaniem do zwolnienia według procedury określonej w art. 164 § 1 kw.

[dowód: akta kontroli str. 80-84]

Ustalanie liczby etatów w podległych jednostkach organizacyjnych należy, zgodnie z art. 12 ust. 2 pkt 9 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej⁶, do kompetencji Dyrektora Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Krakowie (dalej: Okręgowy Inspektorat SW).

³ Dane na 30 września 2014 r.

⁴ W systemie programowego oddziaływania odbywają karę skazani młodociani, a także skazani dorośli, którzy po przedstawieniu im projektu programu oddziaływania, wyrażają zgodę na współdziałanie w jego opracowaniu i wykonaniu.

⁵ Dane powyższe zostały wygenerowane z systemu NoeNET przez Centralny Zarząd Służby Więziennej w Warszawie. Z informacji otrzymanej w dniu 30 października 2014 r. z CZSW wynikało, że jednostka nie miała możliwości precyzyjnego odtworzenia danych dotyczących osadzonych oraz danych o osobach pozbawionych wolności na dzień 31 grudnia 2012 r., 31 grudnia 2013 r. oraz na dzień 30 czerwca 2014 r.

⁶ Dz. U. z 2014 r., poz. 1415.

Stan zatrudnienia w dniu 31 grudnia 2012 r. wynosił 209 osób, w tym 201 funkcjonariuszy i ośmiu pracowników cywilnych. Na koniec 2013 r. liczba zatrudnionych zwiększyła się o dwóch funkcjonariuszy i wyniosła ogółem 211 osób.

Ustalona przez Dyrektora Okręgowego Inspektoratu SW liczba etatów dla ZK w Pińczowie określona została od 1 czerwca 2014 r. w wysokości 209,4 etatu, z tego 202 etatów dla funkcjonariuszy oraz 7,4 etatów dla pracowników cywilnych.

W dniu 30 czerwca 2014 r. faktyczne zatrudnienie w ZK wynosiło 209 osób – 202 funkcjonariuszy oraz 7 pracowników cywilnych.

Wśród zatrudnionych było trzech psychologów, 14 wychowawców, z tego 11 tzw. „liniowych”⁷ i po jednym ds. pomocy postpenitencjarnej, ds. kulturalno-oświatowych i ds. statystyki oraz systemu Noe.NET. W ZK nie było wakatów na ww. stanowiskach.

[dowód: akta kontroli str. 85-108]

Dyrektor ZK w Pińczowie zarządzeniami nr 29/2014 i 30/2014 z dnia 25 sierpnia 2014 r. ustalił porządek wewnętrzny w ZK typu zamkniętego i półotwartego, określając m.in. w formie regulaminów zasady uczestnictwa osadzonych w zajęciach kulturalno-oświatowych i sportowo-rekreacyjnych.

[dowód: akta kontroli str. 8-68]

W strukturze wewnętrznej ZK w Pińczowie nie występowała wyodrębniona komórka kontroli wewnętrznej lub samodzielne stanowisko kontroli wewnętrznej.

Zagadnienia readaptacji społecznej skazanych, w tym realizację programów resocjalizacyjnych oraz prowadzenie dokumentacji projektu w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki dotyczącego szkolenia osób pozbawionych wolności oraz przygotowania ich do powrotu na rynek pracy po zakończeniu kary pozbawienia wolności, objęto w 2013 r. kontrolą prowadzoną przez Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Krakowie. W wystąpieniach pokontrolnych nie zawarto zaleceń pokontrolnych.

Nie zawarto również zaleceń pokontrolnych z przeprowadzonej w listopadzie 2013 r. wizytacji ZK w Pińczowie, przez sędziego wizytatora ds. karnych Sądu Okręgowego w Kielcach, w zakresie wykonywania kar pozbawienia wolności w 2013 r.

[dowód: akta kontroli str. 111-163]

2. Warunki bytowe

Opis stanu
faktycznego

Pojemność ZK w Pińczowie w latach 2012 - 2014 wynosiła 761 miejsc, z wyłączeniem okresu od 4 listopada do 31 grudnia 2013 r., w którym pojemność wynosiła 755 miejsc, ponieważ decyzją Zastępcy Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z użytkowania zostało wyłączonych sześć miejsc zakwaterowania, spowodowanych remontem cel.

ZK w Pińczowie posiadał ogółem 170 cel mieszkalnych, w tym: cztery cele izolacyjne (jednoosobowe), dwie izby chorych (dwuosobowe) oraz jedną celę dwuosobową dla niepełnosprawnych fizycznie.

[dowód: akta kontroli str. 80-81, 164-231 i 480-487]

W dniu 21 października 2014 r. w ZK w Pińczowie przebywało 683 osadzonych, w tym 96 skazanych na wieloletnie kary pozbawienia wolności. Skazani byli osadzeni w 50 celach. Powierzchnia na jedną osobę w tych celach według ewidencji ZK w Pińczowie nie była niższa niż 3 m².

Z oględzin 10 cel mieszkalnych, w których przebywali skazani na wieloletnie kary pozbawienia wolności wynika, że nie stwierdzono przypadków nieprzestrzegania ustawowej normy 3 m² na jednego skazanego, wynikającej z art. 110 § 2 kkw.

[dowód: akta kontroli str. 491-494]

Na terenie ZK znajdują się obiekty infrastruktury niezbędne do prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej, społecznej, zatrudnienia, rekreacyjno-sportowej, korzystania z wolności religijnej, utrzymania kontaktów z rodziną, kuratorem, obrońcą, korzystania z radio, telewizji i prasy. Są to:

- świetlice oddziałowe wraz z punktami bibliotecznymi,
- biblioteka centralna oraz radiowęzeł,
- sala do profilaktyk wyposażona w laptop, sprzęt nagłaśniający, projektor, rzutnik, ekran i tablice szkoleniowe,
- sala komputerowa z 11 stanowiskami komputerowymi,

⁷ Wychowawcy pracujący bezpośrednio na oddziałach, z grupami osadzonych.

- sala gimnastyczna wyposażona w stół do tenisa stołowego oraz w sprzęt specjalistyczny do zachowania sprawności fizycznej,
- kaplica do wykonywania praktyk religijnych,
- salka dla osadzonych korzystających ze SKYPE,
- sale do przesłuchań oraz do kontaktów z obrońcą,
- sala do tzw. widzeń „miękkich” wyposażona w stolik, dwa krzesła oraz łóżko, z oświetleniem naturalnym i sztucznym,
- sala widzeń wyposażona w krzesła i stoliki. W części sali wyodrębniono kącik zabaw dla dzieci, wyposażony w zabawki, telewizor i radio.

Cele wyposażone były w głośniki do słuchania audycji radiowęzła zakładowego, redagowanych przez osadzonych oraz audycji radiowych.

Posiadana infrastruktura techniczna umożliwia stosowanie wobec skazanych oddziaływań penitencjarnych sprzyjających readaptacji społecznej.

[dowód: akta kontroli str. 518-519 i 493-494]

Skazani zatrudnieni wewnątrz ZK, wykonują odpłatnie i nieodpłatnie prace w magazynach żywnościowych i mundurowych, kuchni, na stanowiskach fryzjera, przy pracy w łaźniach, przy pracach remontowych, pralni, radiowęzła, bibliotece centralnej i pracach porządkowych na oddziałach mieszkalnych.

[dowód: akta kontroli str. 288-290]

3. Prowadzenie zindywidualizowanego oddziaływania na skazanych oraz udzielanie pomocy w ich readaptacji

Opis stanu
faktycznego

W dniu 30 września 2014 r. w Dziale Penitencjarnym obejmującym dwa oddziały penitencjarne ZK zatrudnionych było 14 wychowawców i trzech psychologów. Od 1 października 2014 r. stan zatrudnienia wśród wychowawców zwiększył się o jedną osobę. Wszyscy wychowawcy i psychologowie byli funkcjonariuszami Służby Więziennej. Posiadali staż pracy w służbie więziennej od dwóch dni do 28 lat. Zarówno wychowawcy jak i psychologowie, posiadają studia wyższe m.in. w zakresie pedagogiki opiekuńczej i pracy socjalnej, resocjalizacji i profilaktyki społecznej, wychowania fizycznego, politologii, wychowania obronnego, historii, pedagogiki resocjalizacyjnej, pedagogiki, teologii oraz psychologii. Ponadto dwóch wychowawców posiada ukończone studia podyplomowe w zakresie zarządzania zasobami ludzkimi i resocjalizacji z profilaktyką uzależnień. Jeden z psychologów ukończył studia podyplomowe w zakresie diagnozy psychologicznej w praktyce klinicznej. Wszyscy wykładowcy zatrudnieni w ZK w Pińczowie posiadają przygotowanie pedagogiczne do pracy z osadzonymi.

[dowód: akta kontroli str. 232-241]

Wychowawcy i psychologowie ukończyli kursy i szkolenia sprzyjające pracy w zakresie readaptacji społecznej skazanych. Szkolenia dotyczące programów opartych na szerokich podstawach teoretycznych o udokumentowanej skuteczności, tj.: ART – Trening zastępowania agresji ukończyło siedmiu wychowawców i jeden psycholog. Programu edukacyjno-korekcyjny dla sprawców przemocy domowej wg modelu Tuluth ukończył jeden psycholog. Wychowawcy i psychologowie uczestniczyli także w szkoleniach i kursach: liderów klubów pracy, poradnictwa w sprawach obywatelskich, aktywizacji osób nieaktywnych zawodowo, przygotowania skazanych do powrotu na rynek pracy, agresji i autoagresji, pracy z grupą, szkolenia w zakresie podstawowych umiejętności niezbędnych do realizacji grupowych programów resocjalizacyjnych, przygotowania skazanych do powrotu do środowiska otwartego, przygotowania do funkcjonowania w społeczeństwie po odbyciu kary, aktywnego wypoczynku i zdrowego żywienia

[dowód: akta kontroli str. 242-245]

Powyższe ustalenia znajdują potwierdzenie w wynikach anonimowych ankiet, przeprowadzonych wśród wychowawców i psychologów. Badani wskazali, że w szkoleniu dotyczącym realizacji programu o szerokich podstawach teoretycznych o udokumentowanej skuteczności, dotyczącym zastępowania agresji wśród skazanych – ART, uczestniczyło siedmiu wychowawców, a w programie edukacyjno-korekcyjnym dla sprawców przemocy domowej wg modelu Duluth i programie zastępowania agresji wśród skazanych – ART jeden psycholog.

W ostatnich trzech latach 12 funkcjonariuszy penitencjarnych nie uczestniczyło w szkoleniu radzenia sobie ze stresem, choć tylko trzech nie było takim kursem zainteresowanych. W szkoleniu takim nie uczestniczyło 92% wychowawców. Potrzebę zwiększenia dostępności do realizowanych szkoleń dostrzega 75% respondentów. Wśród ankietowanych 67% uznała, że dostępność do oferowanych szkoleń jest adekwatna do ich potrzeb. Natomiast 33% wychowawców uznało, że oferowane szkolenia nie spełniają ich oczekiwań, udzielając odpowiedzi, że często osoby prowadzące szkolenia są niekompetentne.

[dowód: akta kontroli str. 275-287]

Każdy z zatrudnionych wychowawców i psychologów posiadał aktualny zakres obowiązków na zajmowanym stanowisku, zgodny z zakresami czynności pracowników penitencjarnych przewidzianych w zarządzeniu Dyrektora Generalnego SW z 24 lutego 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresów czynności funkcjonariuszy i pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych (dalej: zarządzenie nr 2/04 Dyrektora Generalnego SW).

[dowód: akta kontroli str. 246-273]

W dniu 30 września 2014 r. spośród 14 zatrudnionych wychowawców, 11 było wychowawcami „liniowymi”. Najwięcej osadzonych przypadało na jednego wychowawcę w oddziale IV – 103, w oddziale I – 84 oraz na jednego z wychowawców w oddziałach II i V po 74 osadzonych. Najmniej osadzonych przypadało na jednego wychowawcę w oddziale IX – 55, oddziale VI – 56. W ZK oprócz wychowawców „liniowych” są także (po jednej osobie) wychowawcy bez przypisanej grupy wychowawczej, tj. ds. postpenitencjarnych, kulturalno-oświatowych, sportu i bibliotek i wychowawca odpowiadający za statystykę oraz dane penitencjarne w systemie Noe.Net.

W dniu 30 września 2014 r. w ZK w Pińczowie zatrudnionych było trzech psychologów, na których przypadało średnio od 227 do 292 osadzonych. Najwięcej osadzonych, tj. 292, przypadało na psychologa realizującego zadania w oddziałach I, II, III i V.

[dowód: akta kontroli str. 274]

Powyższe ustalenia znajdują potwierdzenie w wynikach anonimowych ankiet. Badani psychologowie wskazali, że liczebność podlegających im grup osadzonych wynosiła od 200 do 250 i powyżej 250. Sześciu wychowawców (z 12 badanych) wskazało, że liczebność powierzonych im grup wynosiła od 50 do 69 skazanych, czterech od 70 do 89, natomiast dwóch powyżej 90 osadzonych. Psychologowie wskazali, że zwiększona liczebność grup osadzonych nie ma wpływu na skuteczną realizację zadań readaptacyjnych. Natomiast 33% wychowawców uznała, że liczebność powierzonej grupy raczej nie służy skutecznej realizacji działań, a 17% wskazało, że nadmierna liczebność grupy nie służy działaniom readaptacyjnym.

[dowód: akta kontroli str. 275-287]

W wyjaśnieniu Dyrektor ZK w Pińczowie wskazał, że w ZK, *przedstawiony stosunek funkcjonariuszy do osadzonych nie jest nieprzekraczalnym wymogiem, lecz ma być końcowym efektem do osiągnięcia po zrealizowaniu poleceń Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z 12 stycznia 2012 r. Polecenia powyższe są realizowane. Oprócz rozmów i pism (22 maja 2012 r.) mających na celu pozyskanie dodatkowego etatu podjęto działania na poziomie ZK, skutkujące efektywniejszym wykorzystaniem posiadanych zasobów ludzkich i zmierzających do uzyskania etatu dla działu penitencjarnego.*

[dowód: akta kontroli str. 621-632]

Weryfikacja efektywności, skuteczności i przydatności wychowawców i psychologów do pracy ze skazanymi, jak wyjaśnił Dyrektor ZK w Pińczowie, dokonywana jest w sposób doraźny, w formie obserwacji sposobu wykonywania obowiązków, w trakcie wizytacji w oddziałach i rozmów z osadzonymi. Oceny pracy kadry penitencjarnej dokonują dyrektor i jego zastępcy podczas posiedzeń Komisji Penitencjarnej. Zgodnie z zarządzeniem nr 2/04 Dyrektora Generalnego SW stosowane są w ZK w Pińczowie elementy superwizji, polegającej na powierzaniu starszemu wychowawcy lub psychologowi nadzoru nad pracą młodszego wychowawcy lub psychologa.

[dowód: akta kontroli str. 621-632]

Z przeprowadzonej anonimowej ankiety wśród wychowawców i psychologów wynika, że 25% ankietowanych uznało, że w ZK funkcjonuje mechanizm superwizji. 33% wskazało, że mechanizm ten „raczej funkcjonuje”. Natomiast 25% wychowawców uznało, że mechanizmy

te „raczej nie” występują, a 17% udzieliło odpowiedzi, że mechanizm superwizji nie występuje.

[dowód: akta kontroli str. 275-280, 281-287]

Osadzeni w ZK w Pińczowie korzystają z możliwości zatrudnienia na terenie jednostki, jak i poza jednostką penitencjarną. Z wyjaśnienia Dyrektora ZK wynika, że przy kwalifikowaniu osadzonych do pracy szczególną uwagę zwraca się, aby były to osoby posiadające zobowiązania alimentacyjne lub były w trudnej sytuacji materialnej. Podejmowane działania przez kierownictwo ZK polegały na odbywaniu spotkań z potencjalnymi pracodawcami, jednostkami samorządu terytorialnego oraz prowadzeniu rozmów telefonicznych, które skutkowały zwiększeniem zatrudnienia wśród osadzonych w systemie nieodpłatnym z 30 osadzonych w 2012 r. do 83 w 2014 r.

[dowód: akta kontroli str. 288, 621-632]

W ZK osadzeni mogą zostać zatrudnieni odpłatnie m.in. w kuchni, magazynach żywnościowych i mundurowych, na stanowiskach fryzjera, przy pracy w łaźniach oraz przy pracach remontowych i porządkowych. Największą grupę stanowią osadzeni wykonujący pracę nieodpłatnie na rzecz jednostki.

W dniu 30 września 2014 r. zatrudnionych było ogółem 236 osadzonych, w tym 57 skazanych z wyrokami powyżej pięciu lat pozbawienia wolności, zarówno w ZK w Pińczowie (148 osadzonych), jak i na zewnątrz odpłatnie i nieodpłatnie.

[dowód: akta kontroli str. 289-290, 645-646]

W ZK nie funkcjonują przywieszne szkoły. Jak wyjaśnił Dyrektor ZK w Pińczowie, osadzeni mają możliwość ukończenia kursów przyuczających do zawodu prowadzonych przy współpracy z instytucjami posiadającymi uprawnienia do organizacji takich kursów. Osadzeni mogą korzystać z możliwości ubiegania się o zakwalifikowanie do nauczania w szkołach przywiesznych prowadzonych w zakładach karnych na terenie kraju.

[dowód: akta kontroli str. 621-644]

W okresie objętym kontrolą zakwalifikowano do nauczania w szkołach przywiesznych i na kursach zawodowych ogółem 84 osadzonych, w tym: 46 osadzonych do szkół oraz 38 osadzonych na kursy zawodowe.

[dowód: akta kontroli str. 291]

W latach 2012-2013, 184 osadzonych uczestniczyło w kursach realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

[dowód: akta kontroli str. 292]

W ramach readaptacji społecznej osadzonych, w okresie objętym kontrolą, zrealizowano 188 programów resocjalizacyjnych (40 programów niepowtarzalnych i 148 kolejnych edycji). Ustalono, że ww. programy kierowane były do wszystkich osadzonych, bez względu na wysokość kary pozbawienia wolności.

[dowód: akta kontroli str. 293-301]

W ZK realizowany był program „Szansa”, opracowany przez wychowawcę i psychologa, z wykorzystaniem programu „ART – Trening Zastępowania Agresji”, oparty na szerokich podstawach teoretycznych o udokumentowanej skuteczności. W 2012 r. przeprowadzono sześć edycji ww. programu, w 2013 r. i w półroczu 2014 po pięć.

Z wyjaśnienia Dyrektora ZK wynika, że selekcji pozostałych programów dokonuje się biorąc pod uwagę populację oraz potrzeby i deficyty u osadzonych. Selekcja programów powiązana był także z uwzględnieniem wykształcenia, zdolności i zainteresowań oraz nabytych umiejętności przez skazanego.

[dowód: akta kontroli str. 293-301, 621-632]

Programy resocjalizacyjne autorskie sporządzane są przez wychowawców i psychologów. Z wyjaśnienia Dyrektora ZK wynika, że w dużym stopniu przy sporządzaniu programów resocjalizacyjnych wykorzystuje się źródła zewnętrzne, tj. literaturę fachową, specjalistyczne opracowania związane z procesem resocjalizacji, publikacje, prace na temat readaptacji społecznej skazanych.

[dowód: akta kontroli str. 621-632]

Zrealizowano 14 programów resocjalizacyjnych prowadzonych we współpracy z podmiotami zewnętrznymi, o których mowa w art. 38 § 1 kkw., tj. stowarzyszeniami, fundacjami, organizacjami oraz instytucjami, jak również kościołami i innymi związkami wyznaniowymi i osobami godnymi zaufania. Realizowane programy resocjalizacyjne to m.in.: „Ekologia oraz ochrona środowiska naturalnego – Św. Hubert”, „Muzeum Auschwitz –

zwiedzanie obozu”, „Pomocna dłoń”, „Zielono Nam – ochrona środowiska naturalnego” „Życie wolne od narkotyków”, „Sztuka fotografowania”.

[dowód: akta kontroli str. 293-301]

Jedną z głównych przyczyn, wskazaną przez wychowawców w anonimowej ankiecie, wpływającą negatywnie na jakość realizowanych programów resocjalizacyjnych, był stosowany „odgórnie nacisk” przez Okręgowy Inspektorat SW w Krakowie i Centralny Zarząd SW w Warszawie w zakresie zwiększenia liczby realizowanych programów.

Z wyjaśnienia Dyrektora ZK w Pińczowie wynika, że w ZK prowadzi się programy resocjalizacji, stosując przepisy zarządzenia nr 2/04 Dyrektora Generalnego SW oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 14 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobu prowadzenia oddziaływań penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych. Wychowawcy są zobowiązani do prowadzenia programów wzbudzających pożądaną aktywność skazanych. Prawdą jest, że jednostki nadrzędne nadzorujące działalność zakładu karnego zwracają się z pytaniami o liczbę i rodzaj prowadzonych przez kadrę penitencjarną programów, co może wywoływać u wychowawców i psychologów odczucie dokonywania tzw. „rankingu”.

Badaniem szczegółowym objęto 10 programów resocjalizacyjnych, sprzyjających przygotowaniu do readaptacji społecznej osadzonych, realizowanych w okresie objętym kontrolą w ZK w Pińczowie, tj. „Kamuflaż”(edycja I), „Promocja zdrowia” (I edycja), „Życie wolne od narkotyków” (I edycja), „Alkohol i ty – kto kogo kontroluje” (15 edycja), „Niosę pomoc” (III edycja), program readaptacji skazanych poprzez kształtowanie umiejętności społecznych i poznawczych „Lustro” (III edycja), „Pokonaj siebie” (III edycja), „Klub Pracy” (I edycja), „Tata i Ja” (I edycja), Trening Zastępowania Agresji „Szansa” (V edycja).

[dowód: akta kontroli str. 303-339, 621,644]

Ww. programy resocjalizacyjne kierowane były m.in. do młodocianych, dorosłych, sprawców nadużyć w rodzinie oraz wobec dzieci, którzy po raz pierwszy popełnili przestępstwo i skazanych po raz pierwszy, recydywistów penitencjarnych oraz osadzonych z wyrokami odbycia kary do pięciu i powyżej pięciu lat.

[dowód: akta kontroli str. 340-350]

Powołana w toku kontroli w charakterze biegłego doc. dr Małgorzata Leśniak, Kierownik Zakładu Problemów Społecznych i Resocjalizacji Wydziału Psychologii i Nauk Humanistycznych Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie, dokonała merytorycznej oceny powyższych 10 programów resocjalizacji sprzyjających przygotowaniu do readaptacji społecznej skierowanych do osadzonych w ZK w Pińczowie. Spośród ww. programów, według biegłego, sześć programów sprzyja readaptacji społecznej skazanych, dwa nie sprzyjają, a w przypadku dwóch pozostałych, stwierdzenie ich przydatności nie było możliwe, ponieważ nie dokonano w sposób właściwy oceny ich efektów i programy miały charakter informacyjny.

[dowód: akta kontroli str. 351-380]

Dyrektor ZK w Pińczowie wyjaśnił, że realizowane w tutejszej jednostce programy prowadzi się zgodnie z § 2.1 zarządzenia nr 2/04 Dyrektora Generalnego SW. Powyższe programy zawierają wszystkie elementy określone w § 3.1 ww. zarządzenia. W każdym programie podejmujemy starania, aby model teoretyczny był dopasowany do spodziewanych efektów programu i miał wpływ na czynniki związane z zachowaniami przestępczymi. Kierując osadzonych do udziału w programach przede wszystkim zmiierzamy do wyeliminowania zidentyfikowanych czynników ryzyka. W sposobie oceny efektywności prowadzonych programów stosowano szereg metod, które uznano za wymierne: ankieta, test, praca pisemna, notatka wychowawcy z obserwacji aktywności uczestnika programu. Prowadzona dokumentacja daje pogląd na ocenę efektów przeprowadzanego programu. Materiały dołączane są do dokumentacji każdego programu. Sprawozdania z realizacji programów sporządzane są zgodnie z wzorem wynikającym z zarządzenia nr 2/04 Dyrektora Generalnego SW. Dokłada się starań, aby wszystkie elementy były zgodne ze szczegółowymi wytycznymi stanowiącymi część sprawozdania.

[dowód: akta kontroli str. 621-632]

Badane programy zawierały formalnie wszystkie elementy określone w § 3 ust. 1 zarządzenia nr 2/04 Dyrektora Generalnego SW, w tym m.in.: uzasadnienie opracowania programu i jego zawartość, zidentyfikowane czynniki ryzyka takie jak: agresywne zachowanie, brak odpowiedzialności za otaczające środowisko, doświadczanie przemocy

w przeszłości, choroby psychiczne, uzależnienia, niewłaściwie ukształtowana hierarchia wartości, metody np. warsztaty zajęciowe, dyskusje, mini wykłady, ćwiczenia, zajęcia praktyczne, odwiedziny osadzonych, sposób oceny efektów programu: przeprowadzane testy po zakończeniu programu, refleksje skazanych, obserwacja zachowań skazanych.

[dowód: akta kontroli str. 303-339]

W ww. programach uczestniczyło 100 osadzonych, a ukończyło je 92. Programy miały różnorodny zakres czasowy, np. program readaptacji skazanych „Niosę pomoc” (I edycja) był realizowany przez cztery miesiące przez pięciu skazanych w Domu Pomocy Społecznej w Pińczowie, a program „Kamuflaż” realizowany był przez pięć tygodni (zajęcia raz w tygodniu po 1,5 godziny). Każdorazowo po zakończeniu realizacji programu wykładowca sporządzał sprawozdanie z jego realizacji, które zatwierdzali zastępcy Dyrektora ZK w Pińczowie. W sprawozdaniu z programu readaptacyjnego – „Tata i ja”, niezgodnie z § 3 pkt 3 zarządzenia nr 2/04 Dyrektora Generalnego SW nie podano informacji ilu osadzonych uczestniczyło w programie oraz ilu osadzonych program zrealizowało.

[dowód: akta kontroli str. 340-350]

Aktualnie realizowany jest jeden program z zakresu kształtowania umiejętności społecznych dla skazanych na kary długoterminowe oraz karę dożywotniego pozbawienia wolności „Nowa droga”. Za cele przyjęte do osiągnięcia uznano nabycie przez uczestników umiejętności racjonalnego planowania czasu oraz wyznaczania bliskich i odległych celów, kształtowania umiejętności społecznych, redukcjonowania niepożądanych efektów wieloletniej izolacji. Czas trwania programu ustalono na jedenaście trzygodzinnych spotkań, odbywających się raz w miesiącu. Program zaplanowano od 21 lutego 2014 r. do 12 grudnia 2014 r. W programie uczestniczy 12 osadzonych, w tym 10 z wyrokiem 25 lat pozbawienia wolności.

[dowód: akta kontroli str. 381-382]

Badaniem oddziaływań penitencjarnych w okresie od 1 stycznia 2012 r. do dnia zakończenia kontroli objęto dokumentację 10 osadzonych z długoterminowymi wyrokami pozbawienia wolności (od sześciu do 31 lat)⁸. Wobec wszystkich skazanych stosowano środki oddziaływania podejmowane zarówno przez wychowawców, jak i samych skazanych. Ośmiu z nich uzyskało zatrudnienie. Pięciu nieodpłatnie na terenie ZK, z tego trzech w świetlicy, w bibliotece centralnej oraz w kuchni i dwóch jako porządkowy i korytarzowy. Jeden z osadzonych ukończył kurs komputerowy, czterech korzystało z oferty uczestnictwa w zajęciach sportowych i kulturalno-oświatowych.

[dowód: akta kontroli str. 385-388]

W każdym przypadku sądy przesyłały informacje, o których mowa w art. 11 § 2 i 3 kkw, w tym: wyroki z uzasadnieniem, opinie sądowo-psychiatryczne, sądowo-seksuologiczne, sprawozdania z objęcia dozorem skazanego, opinie lekarskie i psychologiczne. Dane te były brane pod uwagę w procesie readaptacji społecznej.

Z badań dokumentacji 10 osadzonych wynika, że przestrzegano obowiązku wynikającego z § 48 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności⁹ poddawania okresowym ocenom (nie rzadziej niż sześć miesięcy) postępów resocjalizacji. Ustalono, że oceny okresowe postępów w resocjalizacji sporządzane były także w odstępach miesięcznych, dwumiesięcznych i czteromiesięcznych. Projekty oceny przygotowywał wychowawca określając postępy i postawę skazanego we wszystkich obszarach, o których mowa w ww. rozporządzeniu. Przygotowany projekt oceny okresowej, po wysłuchaniu osadzonego zatwierdzany był przez Komisję Penitencjarną. Skazani odbywający karę w systemie zwykłym byli nakłaniani do odbycia kary w systemie programowego oddziaływania. Dwóch skazanych nie wyrażało zgody na zmianę systemu odbywania kary.

⁸ Dobór próby wśród 10 osadzonych przedstawiał się następująco: jeden skazany, któremu brakuje maksymalnie 6 miesięcy do zakończenia kary w przypadku przedterminowego zwolnienia, ośmiu osadzonych odbywających karę w trybie programowego oddziaływania, w tym dwóch odbywających karę pozbawienia wolności z art. 197-200 kk oraz dwóch osadzonych odbywających karę pozbawienia wolności w trybie zwykłym.

⁹ Dz. U. Nr 152, poz. 1493.

Powyższe ustalenia znajdują potwierdzenie w wynikach anonimowych ankiet, przeprowadzonych wśród wychowawców i psychologów. Skuteczność oddziaływań w zakresie readaptacji społecznej skazanych, 50% wychowawców weryfikuje nie rzadziej niż raz na sześć miesięcy, a 25% wychowawców takiej oceny dokonuje nie rzadziej niż raz na miesiąc. Pozostałych czterech wychowawców oceny tej dokonuje w innych terminach (np. tygodnia).

W stosunku do skazanych odbywających karę w systemie programowego oddziaływania, wychowawcy, przed opracowaniem Indywidualnego Programu Oddziaływania (dalej IPO), diagnozowali problemy mogące utrudniać readaptację społeczną. IPO podlegało zatwierdzeniu przez Komisję Penitencjarną oraz okresowej ocenie i aktualizacji, których dokonywano podczas oceny okresowej postępów skazanego. W okresie objętym kontrolą przeprowadzono ogółem 43 oceny okresowe realizacji IPO. Przeprowadzono również 27 aktualizacji IPO za zgodą osadzonego.

[dowód: akta kontroli str. 385-388]

Opracowane IPO zawierały niezbędne elementy wynikające z § 14 ust. 1-2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 14 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobów prowadzenia oddziaływań penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych¹⁰.

Spośród ośmiu IPO opracowanych przez wychowawców ZK w Pińczowie z udziałem osadzonych, w czterech określono konkretne zadania, mające eliminować przyczyny popełnienia przez skazanego przestępstwa lub związane z naprawą szkód wyrządzonych przestępstwem.

[dowód: akta kontroli str. 448-460]

Ośmiu objętych badaniem skazanych, uczestniczyło w 32 programach readaptacyjnych. W programie opartym na szerokich podstawach teoretycznych, o udokumentowanej skuteczności Trening zastępowania agresji „Szansa”, uczestniczyło czterech osadzonych. Każdy z programów trwał powyżej jednego dnia.

[dowód: akta kontroli str. 385-388]

Powyższe ustalenia znajdują potwierdzenie w wynikach anonimowych ankiet przeprowadzonych wśród 30 losowo wybranych skazanych na wieloletnie kary pozbawienia wolności. W okresie od 1 stycznia 2014 r. do 8 października 2014 r. 66,7% osadzonych brało udział w jednym lub dwóch programach resocjalizacyjnych, 23,3% brało udział w trzech lub więcej programach. Dwóch osadzonych nie uczestniczyło w żadnym programie resocjalizacyjnym. Przydatność programów, w których uczestniczyli w trakcie odbywania kary po powrocie na wolność, pozytywnie oceniło 80% respondentów,.

[dowód: akta kontroli str. 472-473]

W okresie objętym kontrolą, tylko jeden z osadzonych (IDO¹¹ 1520820) skorzystał z możliwości przygotowania do życia po zwolnieniu w trybie art. 164 kkw.

W ramach programu wolnościowego osadzony zobowiązał się do realizacji zadań pod nadzorem wychowawcy dotyczących: zdobycia praktyki zawodowej, zatrudnienia nieodpłatnie oraz nawiązania kontaktu z urzędem pracy i dostarczenia zaświadczenia o możliwości podjęcia pracy po opuszczeniu zakładu karnego. Osadzony nie wymagał żadnych działań ze strony ZK w Pińczowie, które byłyby niezbędne przy opuszczeniu zakładu karnego. Skazany odbywa karę pozbawienia wolności w jednostce penitencjarnej położonej najbliższej jego miejsca przyszłego pobytu.

[dowód: akta kontroli str. 461-463, 464]

W okresie realizacji programu wolnościowego osadzony skorzystał z zezwolenia na opuszczenie ZK w Pińczowie na czas sześciu dni, w okresie od 14 do 20 października 2014 r. Osadzony przebywał w domu rodzinnym, pomagając rodzicom w gospodarstwie domowym.

[dowód: akta kontroli str. 476-478]

Dyrektor ZK wyjaśnił, że w celu objęcia większej liczby skazanych, z możliwością przygotowania do życia po zwolnieniu w trybie art. 164 kkw, prowadzone są akcje informacyjne w zakładowym radiowęźle, na tablicach informacyjnych w oddziałach mieszkalnych umieszczona jest informacja na temat możliwości skorzystania

---

¹⁰ Dz. U. z 2013 r., poz. 1067.

¹¹ Numer identyfikacyjny skazanego.

z odpowiedniego okresu przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub przed wykonaniem kary, zgodnie z art. 164 §1 kkw.

[dowód: akta kontroli str. 621-632]

Weryfikacja potrzeb postpenitencjarnych dokonywana była w projektach oceny okresowej dla każdego skazanego. Dla 10 objętych badaniem skazanych wyznaczono daty dokonania weryfikacji potrzeb postpenitencjarnych. Z wyjaśnienia Dyrektora ZK wynika, że wobec każdego skazanego przed opuszczeniem zakładu karnego podejmowane są następujące zadania: dokonywana jest weryfikacja potrzeb w zakresie przygotowania osadzonego do zwolnienia. W przypadku stwierdzenia jakichkolwiek braków, udzielana jest pomoc materialna i finansowa oraz wsparcie w załatwieniu spraw formalnych związanych z uzyskaniem świadczeń, takich jak emerytury czy renty. Nawiązywany jest kontakt z urzędami pracy oraz ośrodkami pomocy społecznej oraz innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi w celu uzyskania pomocy. Udzielana jest także pomoc z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej osobom zwalnianym z zakładu karnego.

[dowód: akta kontroli str. 621-632]

Z badań dokumentacji pięciu osadzonych, którzy odbyli karę pozbawienia wolności, a następnie ponownie zostali skazani i odbywają wyrok, wynika, że każdy ze skazanych posiada pełną dokumentację dotychczasowego odbywania kary. Z każdym osadzonym przeprowadzane są rozmowy wstępne dotyczące dotychczasowej karalności, sytuacji rodzinnej, sytuacji zdrowotnej, ustalenia potrzeb readaptacji społecznej oraz ustalenia stosunku skazanego do popełnionego przestępstwa. Na wniosek ZK w Pińczowie ze skazanymi przeprowadzane są wywiady środowiskowe przez kuratorów społecznych i zawodowych przy sądach rejonowych. Wobec ponownie skazanych podjęto działania ewaluacyjne polegające na uczestnictwie skazanego w dalszej readaptacji społecznej.

[dowód: akta kontroli str. 621-632]

Za dobre praktyki w ZK w Pińczowie uznać należy pracę z osobami potrzebującymi pomocy oraz aktywne uczestnictwo skazanych, rokrocznie w Drodze Krzyżowej na ulicach miasta Pińczowa.

[dowód: akat kontroli str. 621-632]

Do zasadniczych problemów, w zakresie skutecznej readaptacji skazanych, Dyrektor ZK w Pińczowie zaliczył: ograniczoną liczbę kadry penitencjarnej zajmującej się realizacją programów readaptacji oraz przygotowujących osadzonych do wyjścia na wolność, brak wsparcia instytucji zewnętrznych w zakresie zaistnienia osadzonego na rynku pracy, niski poziom środków przyznawanych jednostce penitencjarnej z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej oraz ograniczenie środków przyznawanych na zatrudnienie skazanych wewnątrz zakładu karnego i zbyt mało korzyści gospodarczych dla pracodawców zatrudniających osadzonych.

[dowód: akat kontroli str. 621-632]

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Dwa spośród 10 badanych programów readaptacji skazanych, tj. program readaptacji skazanych z zakresu przeciwdziałania używania narkotyków „Życie wolne od narkotyków” oraz program kształtowania umiejętności społecznych z zakresu ekologii ochrony środowiska pod tytułem „Natura i my”, w opinii biegłego nie sprzyjały readaptacji. Natomiast przydatność dwóch programów: promocji zdrowia i zdrowego stylu życia „Pokonaj siebie” oraz programu readaptacji skazanych poprzez kształtowanie umiejętności społecznych i poznawczych „Lustro” trudno było ocenić, ponieważ nie dokonano w sposób właściwy oceny ich efektów i programy miały charakter informacyjny.

W opinii biegłego, autorzy programu mają problemy z właściwym dopasowaniem modelu teoretycznego do spodziewanych efektów programu i zidentyfikowanych czynników ryzyka. Zdaniem biegłego, można odnieść wrażenie, że do blahych w sumie działań („Pokonaj siebie”) dobierana jest na siłę pewna ideologia i model teoretyczny, tak jakby autorzy programu zapomnieli, że przywołane zarządzenie nr 2/04 Dyrektora Generalnego SW wyraźnie stanowi, że teoretyczny model uzasadniający program wyjaśnia, w jaki sposób to, co jest proponowane w programie, będzie miało wpływ na czynniki skojarzone z zachowaniami przestępczymi. Pewne problemy występują również w sposobie identyfikowania czynników ryzyka, których zmiana będzie prowadzić do zmniejszenia ryzyka powrotu do przestępstwa, a także w zidentyfikowaniu spektrum celów i dobraniu

odpowiednich metod działania. Najwięcej problemów autorzy programów mają jednak z ich ewaluacją, nie rozumiejąc jej istoty i sposobu wykonywania badań ewaluacyjnych. W sprawozdaniu, oprócz informacji, czy efekty udziału skazanych w programie są zgodne z celami realizowanego programu, jaka była postawa skazanych podczas udziału w programie, należy także ocenić wartość programu i wskazać, czy program taki powinien być realizowany w przyszłości, co należałoby dodać lub z czego zrezygnować w kolejnej edycji programu. Natomiast w tej części sprawozdania, gdzie jest mowa o osiągniętych efektach i ocenie aktywności skazanych wpisywane są w zasadzie tylko efekty bez informacji o tym, czy i w jaki sposób je zmierzono. Rozdanie uczestnikom programu tzw. ankietek ewaluacyjnych nie jest ewaluacją sensu stricto.

2. W ocenie NIK przekroczenie liczebności grup przypadających na jednego wychowawcę i psychologa przyczynia się do nadmiernego ich obciążania i może wpłynąć niekorzystnie na rzetelność ich kontaktu z osadzonymi.

3. W ocenie NIK wprowadzenie instytucjonalnej superwizji prowadzonej w sposób ciągły może skutkować wyższą skutecznością prowadzonych oddziaływań.

4. Zdaniem NIK, brak wystarczającej liczby przeszkolonych pracowników penitencjarnych, stanowi istotną barierę utrudniającą prowadzenie programu readaptacji społecznej adresowanego do sprawców przemocy w rodzinie, realizowanego w oparciu program edukacyjno-korekcyjny dla sprawców przemocy domowej wg modelu Dulutha.

4. Współpraca ZK w Pińczowie z podmiotami zewnętrznymi w zakresie readaptacji społecznej

Opis stanu faktycznego

ZK w Pińczowie zawarł porozumienia o współpracy w zakresie readaptacji społecznej osadzonych z 10 podmiotami z terenu województwa świętokrzyskiego. Ustalono, że osadzeni w ramach zawartych porozumień uczestniczyli w zajęciach organizowanych przez Urząd Miasta i Gminy w Pińczowie, Muzeum Regionalne w Pińczowie, Pińczowskie Samorządowe Centrum Kultury, Dom Pomocy Społecznej oraz Szkołę Podstawową Nr 1 w Pińczowie.

W zajęciach profilaktycznych prowadzonych przez Stowarzyszenie Pomocy Arka Noego w Skarżysku-Kamiennej uczestniczyło 14 skazanych, a w mitingach AA, prowadzonych przez Fundację Służby Krajowej Anonimowych Alkoholików uczestniczyło 20 skazanych.

[dowód: akta kontroli str. 520-532 i 599]

Mimo zawartego porozumienia z Powiatowym Urzędem Pracy w Pińczowie (dalej: PUP) w zakresie współpracy dotyczącej readaptacji społecznej osadzonych (prowadzenie szkoleń oraz Klubów Pracy), w ZK zadania te realizowali wychowawcy i psychologowie. Pomoc ze strony PUP udzielana była skazanym i ich rodzinom w momencie rejestracji w PUP, w zakresie skorzystania z prac interwencyjnych, robót publicznych i dotacji.

W ramach obowiązującego od 13 czerwca 2000 r. porozumienia zawartego pomiędzy Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej a Centralnym Zarządem Służby Więziennej określającego zasady współpracy obydwu stron w zakresie organizacji pomocy na rzecz osób zwalnianych z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz rodzin osób pozbawionych wolności, ZK w dniu 24 czerwca 2013 r. zawarł porozumienie z Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Pińczowie (dalej: MGOPS). Pracownicy MGOPS przeprowadzili wśród 22 osadzonych opuszczających jednostkę penitencjarną szkolenie w ramach realizacji programu readaptacyjnego „Lepsze jutro”. Udzielano również osadzonym informacji dotyczących udzielania pomocy w ramach systemu pomocy społecznej.

[dowód: akta kontroli str. 522-523, 533-537, 542-548]

W ramach podejmowanych wspólnych działań zmierzających do utrzymania więzi między osadzonymi a ich rodzinami, ZK w ramach realizacji zawartego porozumienia z MGOPS realizował programy readaptacyjne: Tata i Ja, Dzień Matki, Dzień Dziecka i Dzień Ojca, Mikołajki, Dzień, a także spotkanie Cała Polska czyta dzieciom.

Na leczenie odwykowe skierowano 73 osadzonych, u których stwierdzono uzależnienie od alkoholu oraz dziewięciu osadzonych, u których stwierdzono uzależnienie od środków odurzających lub psychotropowych.

Osadzeni w celu rozwiązywania problemów życiowych korzystali z wizyt u psychologów zatrudnionych w Dziale Penitencjarnym ZK w Pińczowie. Rejestry osadzonych przyjętych przez psychologa stanowią o 6.424 wizytach u psychologów.

[dowód: akta kontroli str. 293-301 551-553]

Dyrektor ZK wyjaśnił, że nie powołał innych organów kolegialnych niż Komisja Penitencjarna, stosownie do postanowień art. 77 § 1 kkw, ponieważ ich udział nie jest obligatoryjny, a zadania, o których mowa w art. 77 § 2 realizowała przede wszystkim Komisja Penitencjarna w ZK w Pińczowie.

[dowód: akta kontroli str. 610]

ZK w Pińczowie nie współpracował z Radą Główną do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym, a także z jej radami terenowymi.

[dowód: akta kontroli str. 607]

Dyrektor ZK wyjaśnił, że nie współpracował z Radą Główną do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym, gdyż współpracę na poziomie centralnym z Radą Główną realizuje CZSW. Odnośnie współpracy z Radami Terenowymi podał, iż na terenie woj. świętokrzyskiego Rada taka nie została powołana przez wojewodę. Nie ma informacji, aby rady terenowe z innych województw występowały o podjęcie współpracy z ZK w Pińczowie.

[dowód: akta kontroli str. 610]

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. ZK w Pińczowie nie występował do PUP o realizację porozumienia, zgodnie z którym pracownicy PUP zobowiązali się prowadzić kluby pracy oraz szkolenia z osobami opuszczającymi ZK w Pińczowie. Zdaniem NIK, udział kadry szkoleniowej PUP w realizacji powyższych działań mogłoby przyczynić się do większej skuteczności w zakresie readaptacji społecznej wśród osadzonych.

2. Dyrektor ZK poza Komisją Penitencjarną nie powołał innych organów kolegialnych. Zdaniem NIK, skorzystanie z art. 77 kkw – np. poprzez stworzenie zespołów z udziałem osób spoza jednostki penitencjarnej, mogących podejmować zadania związane z oddziaływaniem na skazanych – mogłoby przyczynić się do większej skuteczności działań prowadzonych w zakresie readaptacji społecznej osadzonych w ZK, w szczególności do odnalezienia się w nowej rzeczywistości po odbyciu kary wieloletniego pozbawienia wolności.

5. Wykorzystanie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej

Opis stanu
faktycznego

W okresie objętym kontrolą w ZK w Pińczowie ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej (Fundusz) poniesione zostały koszty w łącznej kwocie 135,0 tys. zł, z tego:

- w 2012 r. – 53,1 tys. zł, tj. 81,6% przychodów ogółem w 2012 r. (65,1 tys. zł). Stan środków obrotowych netto na koniec 2012 r. wynosił 11,9 tys. zł;
- w 2013 r. – 51,6 tys. zł, tj. 79,5% przychodów ogółem w 2013 r. (64,9 tys. zł). Stan środków obrotowych netto na koniec 2013 r. wynosił 13,3 tys. zł;
- w 2014 r. (do 30 września 2014 r. – 30,3 tys. zł, tj. 59% przychodów ogółem według stanu na 30 września 2014 r. (51,3 tys. zł). Stan środków obrotowych netto na koniec III kwartału 2014 r. wynosił 21 tys. zł.

[dowód: akta kontroli str. 611-616]

W ZK w Pińczowie sporządzane były i przekazywane do Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Krakowie kwartalne pomocnicze sprawozdania z wykorzystania Funduszu, stosownie do postanowień § 34 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 lutego 2014 r. w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej¹².

[dowód: akta kontroli str. 611-616]

W okresie objętym kontrolą złożono łącznie 1.636 wniosków o pomoc, określoną w § 29 ww. rozporządzenia, z tego w 2012 r. – 619 wniosków, w 2013 r. – 649 wniosków

¹² Dz. U. z 2014 r., poz. 189 ze zm.

i w trzech kwartałach 2014 r. złożono 368 wniosków. Wszystkie wnioski zostały złożone przez skazanych i każdy z nich rozpatrzono pozytywnie.

[dowód: akta kontroli str. 617]

Szczegółowymi badaniami objęto wydatki poniesione przez ZK w Pińczowie z Funduszu w łącznej kwocie 23,1 tys. zł, z tego: w 2012 r. – 13,3 tys. zł, w 2013 r. – 5,1 tys. zł i w III kwartale 2014 r. – 4,7 tys. zł. Ustalono, że wydatki te zostały poniesione na cele określone w § 28 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

[dowód: akta kontroli str. 618-620]

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, dnia   grudnia 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach

Dyrektor
Grzegorz Walendzik

Kontrolerzy:

Zbigniew Biegaj
Główny specjalista kp.

.....
podpis

Zbigniew Jurkowski
Specjalista kp.

.....
podpis

.....
podpis

